

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 12.12.2005

Číslo: Ročník 15 (2005), Číslo 4

Sekce: Ecce homo

Název článku: Oldřich Hlavsa

Autor: Aleš Fetters

Zdroj: <http://unas.svkhk.cz/clanek.asp?id=644>

Oldřich Hlavsa

Aleš Fetters

4. listopadu 1909 v Náchodě – 27. prosince 1995 v Praze

Dnes chceme v naší rubrice připomenout tvůrce krásných knih, ale také časopisů a jiných tisků, osobnost, která se stala pojmem české i světové typografie.

Náchodský (plhovský) rodák Oldřich Hlavsa se v letech 1924-1928 vyučil typografem v Náchodě u Václava Rydla, tehdy samozřejmě v klasické ruční tiskárně, v době, kdy typografové velmi dbali na úroveň a čest svého řemesla. Pracoval pak v několika dalších náchodských tiskárnách. V roce 1934 na sebe upozornil v soutěži na plakát. Koncem třicátých let odešel do Prahy jako faktor do tiskárny Solidarita. Od čtyřicátých let graficky upravoval prestižní časopis Typografia, který ovlivňoval lepší část českého tisku. Od r. 1950 byl členem Svazu čs. výtvarných umělců, v polovině padesátých let se stal samostatným výtvarníkem a věnoval se převážně knižní typografii.

Hlavsu charakterizovalo soustavné sebevzdělávání. Měl vytrýbený cit pro dobré písmo. Věděl, že kvalitu knihy nedělá jen její obsah, ale i krása vnější. Věděl, že typ písma, jeho správné využití v prostoru stránky, z níž část mohla zůstat i čistá, ale i volba druhu papíru, formát knihy či časopisu, to vše je důležité. Uvědomil si i významnou funkci obálky či přebalu. Cyril Bouda kdysi s jistou mírou nadsázky prohlásil, že Oldřich Hlavsa udělá ze špatného rukopisu a mizerných ilustrací tak krásnou a sličnou knihu, že se člověk diví a žasne. Hlavsa ovšem navrhoval grafické úpravy u knih v naprosté většině i textově vynikajících.

Pro své výtvarné názory nenacházel vždy pochopení. Ideologickým strážcům připadal příliš moderní, jeho průbojnost nechápali ani jeho konzervativní kolegové. Naštěstí našel pochopení v tehdy významných nakladatelstvích.

Většinu knih vytvořil pro nakladatelství Československý spisovatel, které v té době postupně vedli Jan Řezáč, Vítězslav Kocourek nebo Ladislav Fikar. Je za ním řada vynikajících tisků. Stál u zrodu čtvercových knížek Klubu přátel poezie, edic Slunovrat a Prstýnek, vytvářel bibliofilskou edici Bohemia, kterou měl osobně zvláště rád. Jeho hlavní tribunou se stal časopis Plamen. Šedesátá léta byla vrcholem jeho tvůrčího rozmachu. Hlavsu oceňovali i ti, jejichž knihy upravoval: Seifert, Holan, Hrabal, Vaculík a mnozí další. Respekt získával i u svých kolegů typografů, jak vrstevníků, tak zejména u mladší generace tvůrců knih.

Evropského i světového uznání se mu dostávalo na knižních veletrzích (v Bologni, v Moskvě, Sao Paulu) i na mezinárodních setkáních typografů. Byl přijat za člena typografických asociací v Paříži, Frankfurtu nad Mohanem, New Yorku, Torontu. Dostal nabídky na pedagogické působení na grafických školách v Mexiku, Japonsku, USA,

SSSR, bohužel nabídku učit doma nikdy nedostal. V roce 1991 mu byla udělena prestižní Gutenbergova cena města Lipska jako uznání za celoživotní vynikající práci v oboru knižního umění.

Letní měsíce trávil ve své chatě pod náchodským zámekem. Jezdili tam za ním výtvarníci, spisovatelé, nakladatelští pracovníci, bydlel u něj např. i Vladimír Tesař, když připravoval ilustrační doprovod k Babičce a Halasově Naší paní Boženě Němcové.

Hlavsa nezůstával jen u praktické tvorby. Už v roce 1957 vydal knihu Typografická písma latinková, která o tři roky později vyšla i anglicky. V sedmdesátých letech, kdy vlivem normalizační politiky se zúžila možnost jeho realizací (Plamen byl zastaven, vydávání prací mnoha dobrých autorů zakázáno), věnoval se práci na svém velkém díle, v němž shrnul své názory na knihu, písmo, ilustraci i tisk. V tehdejší Státním nakladatelství technické literatury vyšly v letech 1976, 1981 a 1986 postupně tři díly s prostým titulem Typographia. Uvažoval ještě o čtvrtém svazku, k jeho realizaci však už nedošlo. Toto dílo Hlavsovo zůstává základním dílem ve svém oboru.

Městská knihovna v Náchodě otevřela 25. listopadu výstavu Oldřich Hlavsa – dílo a odkaz. V typografické péči Jiřího Zhiba vydala i pozoruhodnou publikaci o tomto našem významném tvůrci krásných knih. S plnou odpovědností ji můžeme doporučit do knihoven veřejných i soukromých. Odkaz Hlavsovův v ní je trvale zakotven.

© 2000-2004 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz
· knihovna@svkhk.cz · studovna@svkhk.cz · <http://www.svkhk.cz>